

BESTUURLIJK AFSPRAKEN KADER ONTHEEMDEN UIT OEKRAÏNE 2024

I. Preambule

Ruim anderhalf jaar nadat de oorlog in Oekraïne uitbrak, heeft Nederland nog steeds te maken met ontheemden die naar Nederland komen. Omdat de hiertoe volgens de wet aangewezen organisatie – COA – deze toestroom niet aankon, hebben gemeenten zich, na verzoek van het kabinet, bereid verklaard de opvangtaak voor ontheemden uit Oekraïne op zich te nemen. Onder de verantwoordelijkheid van de burgemeesters vond de uitvoering plaats door de veiligheidsregio's of door de samenwerkende gemeenten. Gemeenten voeren deze taak tot invoering van de Tijdelijke wet ontheemden uit Oekraïne (Tw Oek) uit op basis van het Staatsnoodrecht.

De opvang van Oekraïense ontheemden duurt langer voort. Naar verwachting wordt in 2024 het Staatsnoodrecht vervangen door de Tw Oek waarbij de verantwoordelijkheid voor de opvangtaak verschuift van de burgemeester naar het college van burgemeester en wethouders (hierna college B&W). Verschillende veiligheidsregio's hebben in lijn met de uitgangspunten van de Tijdelijke wet Opvang Oekraïense ontheemden te kennen gegeven de uitvoerende taken in deze fase niet meer te zullen vervullen, hetgeen moet leiden tot een herziening van de taakverdeling zowel wat betreft de bestuurlijke coördinatie als wat betreft de uitvoering. Dat laat onverlet dat bij een forse stijging van de instroom van ontheemden in korte tijd de inzet van de veiligheidsregio's opnieuw aan de orde kan zijn.

Partijen beschouwen dit kader als nadere uitwerking van de samenwerking onder de Tw Oek.

II. Overwegingen

- a. De oorlog in Oekraïne duurt voort, waardoor er nog steeds ontheemden uit Oekraïne naar Nederland komen;
- b. De oorlog in Oekraïne, en de benodigde wederopbouw, zorgt ervoor dat de tienduizenden ontheemden die momenteel in Nederland worden opgevangen nog niet terug kunnen keren naar hun thuisland;
- c. Het aantal ontheemden dat naar Nederland komt zet door, maar de instroom lijkt te stabiliseren. Het verloop van de oorlog is evenwel onvoorspelbaar, we moeten er steeds rekening mee houden dat meer ontheemden uit Oekraïne in Nederland bescherming komen zoeken;
- d. De gemeenten en de veiligheidsregio's hebben tot op heden een grote prestatie neergezet bij de realisatie van gemeentelijke (crisis)noodopvang voor ontheemden uit Oekraïne, als ook in het begeleiden van particuliere opvang;
- e. Daarbij is de coördinatie en samenwerking in de regio van cruciaal belang gebleken;
- f. De opvang voor ontheemden uit Oekraïne is bij inwerkingtreding van de Tw Oek een verantwoordelijkheid van de colleges van B&W;
- g. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Veiligheidsberaad hebben op 27 april en 4 mei 2022 de randvoorwaarden kenbaar gemaakt die ingevuld moeten zijn om te kunnen voldoen aan het verzoek van het Rijk om ontheemden op te vangen. Deze randvoorwaarden zijn op 25 mei 2022 door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid bekrachtigd.
- h. Overwegende dat de oorlog voortduurt en de randvoorwaarden aan het begin van de oorlog zijn vastgesteld dienen deze randvoorwaarden te worden herijkt;
- i. Nu de oorlog in Oekraïne en de opvang van ontheemden langer voortduren, dient de opgave voor het aantal te realiseren opvangplekken in de noodopvang helder te zijn en tijdig bekend gemaakt te worden. Aan de hand van de instroomprognose wordt elke twee maanden geëvalueerd of de huidige opgave moet worden aangepast. Het ministerie van Justitie en Veiligheid doet deze evaluatie en maakt elke 6 maanden bekend of de opgave wordt bijgesteld.

Hierbij wordt rekening gehouden met een voorbereidingstijd voor gemeenten van zes maanden;

- j. In geval van een plotselinge hoge toestroom van het aantal ontheemden naar Nederland, bijvoorbeeld vanwege een oplaaiing van het conflict in Oekraïne, zullen de veiligheidsregio's gevraagd worden de crisisnoodopvang in te richten.

III. Afspraken

Partijen hanteren het uitgangspunt dat de opvangopgave een gezamenlijke verantwoordelijkheid is waarbij het Rijk een kader stellende en faciliterende rol vervult, die ondersteunend is aan de wettelijke taak die de colleges van B&W hebben voor de tijdelijke opvang van ontheemden uit Oekraïne.

1. Verantwoordelijkheid voor de (nood)opvang van Oekraïense ontheemden:

- a. De invulling van de taak door gemeenten wordt gecontinueerd op basis van de Europese Richtlijn tijdelijke bescherming en de Nederlandse Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO).
- b. Het Rijk voorziet in continuïteit en voorspelbaarheid van beleid en middelen om gemeenten bij de uitvoering van deze taak duidelijkheid en zekerheid te bieden.
- c. De colleges van B&W spannen zich maximaal in om het benodigde aantal opvangplaatsen te realiseren.
- d. De verdeling van ontheemden uit Oekraïne over de provincies geschiedt op basis van de systematiek van de verdeelsleutel¹, zoals die op 16 december 2022 is vastgesteld.
- e. De gemeenten blijven hun taken met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne uitvoeren zolang de Tw Oek van kracht is. Het Rijk is verantwoordelijk voor kaderstelling en financiering, alsmede ondersteuning door de Nationale Opvang Organisatie (NOO) bij het (grootschalig) organiseren van opvangplekken door gemeenten.

2. Governance

- a. Landelijke bestuurlijke afstemming over de omvang van de opvangopgave van ontheemden uit Oekraïne, de landelijke verdeling en de randvoorwaarden daarvoor vindt plaats aan de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie (LRT).
- b. Provinciale bestuurlijke afstemming met betrekking tot de verdeling van gevraagde opvangplekken en realisatie binnen de provinciegrenzen vindt plaats aan de Provinciale Regietafels (PRT). Aan de PRT nemen in beginsel (vertegenwoordigers van) alle colleges van B&W deel.
- c. PRT's rapporteren aan de LRT over de voortgang van de realisatie van gevraagde opvangplekken.
- d. Gemeenten brengen informatie over de voortgang van de realisatie van gevraagde opvangplekken in bij PRT.
- e. Rijk en gemeenten herijken in LRT-verband de financiële en overige randvoorwaarden voor de uitvoering van de opvangtaak.
- f. Bezien wordt of en op welke wijze er invulling kan worden gegeven aan een escalatiemodel in het geval van een dreigende crisissituatie, anders dan in artikel II.2.j.
- g. Regionale coördinatie op operationeel niveau en informatievoorziening binnen de provinciegrenzen vindt plaats in de gemeentelijke samenwerkingsverbanden.
- h. Tot de inwerkingtreding van de Tw Oek blijft de formele eindverantwoordelijkheid voor de coördinatie van opvang bij de veiligheidsregio's en het Veiligheidsberaad. In deze periode worden verzoeken aan de veiligheidsregio's via de LRT aan het Veiligheidsberaad voorgelegd, en blijft de voorzitter van het Veiligheidsberaad deelnemen aan de LRT.

¹ Verdeelsleutel noodopvang ontheemden uit Oekraïne | Tweede Kamer der Staten-Generaal

3. Operationele uitvoering bestuurlijke afspraken

- a. Voor de continuering van samenwerking en operationele coördinatie van de opvang worden samenwerkingsverbanden tussen gemeenten opgezet (of behouden) onder de verantwoordelijkheid van de colleges van B&W, die worden ingevuld op een manier die werkbaar is en past binnen lokale structuren. Deze samenwerkingsverbanden beslaan maximaal alle gemeenten in een provincie, maar zijn minimaal territoriaal congruent met de veiligheidsregio. Landelijk gaat het om maximaal 25 samenwerkingsverbanden.
- b. Het samenwerkingsverband draagt in ieder geval zorg voor:
 - regionale vluchtelingenspreiding over de locaties binnen het samenwerkingsverband;
 - bemiddeling bij overplaatsingen en vervoer tussen locaties;
 - bereikbaarheid van een crisis informatie centrum (CIC) dat overzicht behoudt van het aantal beschikbare plekken binnen de regio;
 - het CIC behoudt overzicht over aard van de beschikbare plekken (geschikt voor huisdieren, zorgbehoevenden enz.)².
- c. Elk samenwerkingsverband heeft één aanspreekpunt voor het KCIO. Teneinde de operationele uitvoering van de bestuurlijke afspraken op basis van deugdelijke informatie te laten geschieden komen partijen overeen uiterlijk 31 december 2023 een informatie- en dataprotocol op te stellen.
- d. De Veiligheidsregio's dragen het opdrachtgeverschap van het landelijk Knooppunt Coördinatie & Informatie Oekraïne KCIO per 31 december 2023 over aan een of meer vertegenwoordigers van een regionaal samenwerkingsverband.
- e. Het KCIO draagt zorg voor bovenregionale spreiding en coördinatie van de ontheemden, en voor de informatievoorziening aan de samenwerkingsverbanden over het aantal te realiseren en gerealiseerde opvangplekken in Nederland.

4. Overgang coördinerende taken van veiligheidsregio naar samenwerkingsverband

- a. Gemeenten geven uiterlijk 1 november 2023 aan het ministerie van JenV door hoe het voorgenomen samenwerkingsverband eruit ziet en op welke datum wordt verwacht dat de veiligheidsregio de taken feitelijk aan het samenwerkingsverband overdraagt.
- b. De formele datum van de overdracht van veiligheidsregio aan samenwerkingsverband is gelijk aan de datum van inwerkingtreding van de Tw Oek. Het moment van feitelijke overdracht vindt plaats in overleg tussen de Veiligheidsregio en het samenwerkingsverband. De bekostiging blijft in lijn hiermee.
- c. Wijzigingen van samenwerkingsverbanden na 1 december 2023 met gevolgen voor de bekostiging, geschieden in overleg met het ministerie van JenV.
- d. Ten behoeve van een soepele aansluiting van oude en nieuwe afspraken staat het samenwerkingsverbanden vrij om al voor in de aanloop naar de Tw Oek werkzaamheden van de veiligheidsregio's over te nemen.
- e. Partijen dragen onderling zorg voor eventuele verrekening van bekostiging.

5. De financiering vanuit het Rijk

Partijen hanteren het uitgangspunt dat de financiering vanuit het Rijk aan de gemeenten voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne kostendekkend is.

² Zie compleet overzicht in bijlage 1

Het Rijk doet zijn toezegging uit de brief aan de Tweede Kamer van 8 maart 2022 gestand dat de kosten die worden gemaakt vanwege de realisatie en exploitatie van de opvang van ontheemden uit Oekraïne van rijkswege worden vergoed.

- a. De Regeling opvang ontheemden Oekraïne is de grondslag voor de opvang van Oekraïense ontheemden door gemeenten.
- b. Uitgangspunt is dat gemeenten geen financieel nadeel ondervinden. De bekostigingssystematiek voor de samenwerkingsverbanden wordt vastgelegd in een bekostigingsbesluit samenwerkingsverbanden opvang ontheemden uit Oekraïne.
- c. Continuïteit van de regelingen
Het kabinet zorgt voor continuïteit van deze regelingen, waarbij het uitgangspunt is dat deze steeds betaalbaar, uitlegbaar en uitvoerbaar zijn. Om dit te garanderen wordt de VNG steeds vanaf de eerste ontwerpfasen betrokken worden bij het opstellen en aanpassen van regelingen.

6. Niet financiële ondersteuning vanuit het Rijk

Gemeenten hebben vaste aanspreekpunten bij de Nationale Opvang Organisatie (NOO) in de vorm van de accounthouders die in den brede ondersteuning bieden bij vraagstukken over de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Zij vormen de schakel tussen het Rijk en gemeenten.

7. Flankerend beleid om de druk op voorzieningen te mitigeren.

Partijen hanteren het uitgangspunt dat het flankerend beleid, dat de verantwoordelijkheid is van de respectievelijke vakdepartementen op verblijf, onderwijs, gezondheidszorg, werk en inkomen, sociaal beleid, openbare orde en veiligheid en wat zich verder nog aandient, is gericht op het mitigeren van de druk op voorzieningen. Het flankerend beleid is uitvoerbaar, betaalbaar en uitlegbaar. Het Rijk is hiervoor verantwoordelijk.

IV. Slotbepalingen

1. Looptijd

Dit bestuurlijk afsprakenkader is geldig zo lang de Tw Oek van kracht is of tot een herziening van bestuurlijke afspraken;

2. Evaluatie

Dit bestuurlijk afsprakenkader wordt continu geëvalueerd. De LRT bepaalt de kaders ten behoeve van de evaluatie. Binnen de evaluatie zal ook de huidige systematiek van de verdeelsleutel worden meegenomen.

Den Haag,

Namens het kabinet:

E. van der Burg
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Namens de Vereniging van Nederlandse
Gemeenten:

S.A.M. Dijksma
Voorzitter Vereniging van Nederlandse
Gemeenten

Namens het Veiligheidsberaad:

A.W. Kolff
Voorzitter Veiligheidsberaad

Bijlage 1 – overzicht taken Regionaal Coördinator Vluchtelingen Spreiding

Voor het bovenregionaal verplaatsen van Oekraïense ontheemden naar een G.O.O.-locatie dient het Regionale Coördinatie en Vluchtelingen Spreiding (RCVS) van een samenwerkingsverband een aantal taken uit te voeren.

- A. De RCVS-en zijn verantwoordelijk voor het invoeren én actueel houden van:
 - 1. Adresgegevens van G.O.O. opvanglocatie
 - 2. Het aangeven of een locatie geschikt is voor:
 - a. Zuigelingen
 - b. Huisdieren
 - c. Rolstoeltoegankelijkheid
 - 3. Het aantal gerealiseerde bedden per locatie
 - 4. De beschikbare capaciteit per locatie
 - 5. Het snijverlies van de locatie
- B. Het RCVS verantwoordelijk voor het dagelijks doorzenden van de (aangepaste) data aan het KCIO. Dit ten behoeve van het landelijke dashboard.
- C. Elke bovenregionale verplaatsing (als in de eigen regio geen plek voorhanden is) dient door het RCVS geautomatiseerd aangevraagd te worden bij het KCIO middels gebruikmaking van de VMR-tool.
- D. Het RCVS is dagelijks telefonisch bereikbaar van 08.00 uur tot 17.00 uur. In de periode tussen 17.00 uur – 08.00 uur is (in LCMS) vastgelegd op welke wijze het KCIO in geval van 'nood' toch de RCVS kan bereiken. Het RCVS dient in geval van aanpassingen van contact/bereikbaarheidsgegevens van de RCVS dit zelf te verwerken in het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS).
- E. Het RCVS is wekelijks vertegenwoordigd in de zogenaamde digitale RCVS/IM-call welke door het KCIO wordt verzorgd. (wekelijks op dinsdag om 12.00 uur)
- F. Casussen welke betrekking hebben op overlast, zorg etc. dienen door de RCVS in de SIGNAL-groep geplaatst te worden zodat andere regio's eventueel ondersteuning kunnen bieden.